

Asia: VN/21695/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Työ- ja elinkeinoministeriö

Viite Lausuntopyyntö 11.10.2022 VN/21695/2022

Asia HALLITUKSEN ESITYS EDUSKUNNALLE LAIKSI TYÖLLISYYDEN EDISTÄMISEN KUNTAKOKEILUSTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Työ- ja elinkeinoministeriö on vienyt 11.10.2022 lausuntopalveluun lausuntopyynnön (VN/21695/2022) hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain muuttamisesta.

Tarkoitus on muuttaa työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annettua lakia niin, että jatkossa asiakkaita olisivat myös kunnassa asuvat tilapäistä suojelua saavat henkilöt, joilla ei ole kotikuntaa. Taustalla on hallituksen budjettiriihen tavoite parantaa Ukrainan sodan pakolaisten työllistymisen mahdollisuuksia.

Lisäksi ehdotetaan kokeilulakiin lisättäväksi selkeä säännös, jolla kokeilualueen kunnan tehtäviin kuuluisi päätöksen tekeminen asiakkaan edellytyksistä työllistyä Työkanava Oy:öön.

Säädösmuutosten on määrä tulla voimaan 1.2.2023.

Ammattiliitto Pro on tutustunut lausuntopalvelussa olevaan hallituksen esitysluonnokseen ja toteaa siitä lausuntonaan seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset

Pro kannattaa ehdotusta selkeyttää voimassa olevaa kokeilulakia niin, että kokeilualueen kunnalla olisi oikeus tehdä päätös siitä, täyttääkö henkilö Työkanava Oy -nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain mukaiset edellytykset yhtiöön työllistämiseksi.

Pro kannattaa ehdotusta lisätä kokeilukuntien asiakkaiksi kunnassa asuvat henkilöt, joille on myönnetty oleskelulupa ulkomaalaislain 110 §:n nojalla ts. henkilöt, joille annetaan ulkomaalaislain 109 §:ssä tarkoitettua tilapäistä suojelua.

Vaikutukset

Koska resurssitilanne työllisyyspalveluissa on ylipäänsä tiukka, kiinnittää Pro huomionsa lähinnä riittävien henkilöresurssien turvaamiseen ja lisäresurssitarpeen mahdollisimman realistiseen arviointiin.

Hallituksen esityksen taloudellisten vaikutusten arvioinnissa sivulla 10 esitetään arvio, että nykylainsäädännön mukaisesti vuoden 2022 aikana vähintään 6 850 tilapäistä suojelua saavaa henkilöä ilmoittautuu TE-palvelujen asiakkaaksi. Lisäresurssitarpeeksi arvioidaan 40 henkilötyövuotta ja lisämäärärahatarpeeksi 2,4 miljoonaa euroa (40 x 60 000 euroa). Hallituksen esitykseen on syytä täsmentää mihin arvio 6 850 ukrainalaisesta asiakkaasta perustuu.

Asiakkaiden määrän kasvuun maaliskuun 2023 jälkeen viitataan sivulla 10. Määrän ennakoidaan kasvavan myös ilman esitettyä muutosta asiakasryhmään. Viittaukset asiakasmäärän kehittymiseen ovat hyvin yleisellä tasolla. Hallituksen esityksen vaikutusten arviointiin tarvitaan täsmällisempi ja kuluva vuotta pidemmälle ulottuva näkymä asiakasmäärien kasvusta ja vaikutuksesta TE-palvelujen resurssitilanteeseen niin TE-toimistoissa kuin työllisyyden kuntakokeiluissakin. Kokonaiskuvan muodostamista TE-palvelujen tosiasiallisesta palvelukyvyvystä vaikeuttaa se, että kokonaisuuteen kytkeytyy tavalla tai toisella useampi lainsäädäntöhanke, kuten eduskuntakäsittelyssä jo oleva hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain ja kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta.

Keskimääräisen asiakaskuormituksen yksittäisellä työntekijällä kerrotaan olevan noin 170 asiakasta (sivu 10). Kotoutumispalveluissa työskentelevät jäsenemme kertovat asiakasmäärien olevan jo tällä hetkellä jopa 240 asiakasta virkailijaa kohden. Alueelliset erot asiakasmäärissä virkailijaa kohden ovat ilmeisesti merkittäviä ja keskimääräinen luku antaa harhaanjohtavan käsityksen tilanteesta.

Pro korostaa, että TE-palvelujen lisärekrytoinnit sekä nopea poistuma ja niistä seuraava jatkuva perehdyttämisen tarve ovat myös kuormitustekijä. Rekrytointeihin on ryhdyttävä ajoissa, jotta toimintakyky on varmistettu asiakasmäärien lähtiessä mahdollisesti kasvuun.

Sisäministeriö selvitti kesä–heinäkuussa verkkokyselyllä ukrainalaisten tarvetta erilaisille palveluille. Kyselyä tehtäessä ukrainalaisia pakolaisia oli 38 000. Kyselyyn vastaajia oli 2 136. Otoksen on arvioitu antavan hyvin viitteitä palvelutarpeesta. Vastaajista 27 % ilmoitti, ettei enää suunnittele palaavansa Ukrainaan. Ukrainalaiset ovat asettuneet lähes koko maan alueelle. Kyselyyn vastanneita asui 273 eri paikkakunnalla. Pääosa puhuu vain ukrainaa ja venäjää. Englannin kielen taitonsa arvioi 31 % riittävän työhön tai opiskeluun. Työkäisistä vajaa 5 000 (13 %) oli ilmoittautunut työnhakijaksi, mutta työtä ilmoitti haluavansa tehdä 71 %. Suomalaisen yhteiskunnan palveluista lisätietoa kaivattiin etenkin työllisyyspalveluista (73 %). Työllistymismahdollisuuksien osalta myönteistä on vastaajien korkea koulutustaso (48 % ylempi korkeakoulututkinto). Sisäministeriön kyselyn tulokset osoittavat, että palvelutarve- ja odotukset ovat korkealla nimenomaan TE-palvelujen suhteen ja palveluja tarvitaan käytännössä koko maassa.

Pro muistuttaa, että kotoutuja-asiakkaat tarvitsevat keskimääräistä enemmän asiantuntijan tukea ja ohjausta palveluissa. Lisäksi ohjauksen tarve vaihtelee runsaasti esim. siksi, että asiakkaat ovat välillä kielikoulutuksessa ja tarvitsevat tällöin vähemmän työhallinnon palveluja. Pelkkä vahva tahto ja sitoutuminen EU:n yhteisiin päätöksiin järjestää ukrainalaisten pakolaisten tilanne, tulevaisuus ja työllistyminen asianmukaisella tavalla ei riitä. Työllisyyspalveluissa tarvitaan palvelutarpeen edellyttämät riittävät asiantuntijaresurssit, joiden turvaamisen osalta hallituksen esityksen perusteella ei voi vakuuttua. Joka tapauksessa asiakasmäärien mahdollisesti kasvaessa tarvitaan nopeaa reagointikykyä asiantuntijaresurssien varmistamisessa. Suomeen on saapunut merkittävä määrä hyvin koulutettuja ihmisiä, joilla on voimakas halu osallistua työelämään. Sekä suomalaisen yhteiskunnan että ukrainalaisten pakolaisten etu on tarjota tehokas tuki työllistämässä.

Työkanava Oy:ssä työskentelyn edellytysten arvioimisen ei arvioida lisäävän työmäärää kokeilualueilla.

Niko Simola

Sari Jokikallas

Johtaja

Sopimusalavastaava/asiantuntija

Jokikallas Sari
Ammattiliitto Pro ry